

Кінець світу: драми та проза

КУПИТИ

Ім'я Юри Зойфера українському читачеві майже невідоме, хоча сьогодні без його політичних віршів, полум'яної публіцистики, а насамперед без його драматичних творів не обходиться жодна антологія австрійської літератури міжвоєнного часу. У виданні вміщено його «Пісню про Дахау», яка стала гімном в'язнів нацистських концтаборів, гостросюжетні викривальні п'єси, оповідання та есе австрійського письменника трагічної долі, який народився і провів свої дитячі роки в Україні.

Jura SOYFER
DER WELTUNTERGANG

Dramen und Prosa

Юра ЗОЙФЕР
КІНЕЦЬ СВІТУ

Драми та проза

Меридіан серця

Bibliothek der deutschsprachigen Literatur

Бібліотека німецькомовної літератури

Jura SOYFER

DER WELTUNTERGANG

Dramen und Prosa

*Auswahl, Übersetzung, Nachwort und Anmerkungen von Petro
Rychlo*

Czernowitz

Knyhy — XXI

2012

Юра ЗОЙФЕР

КІНЕЦЬ СВІТУ

Драми та проза

Упорядкування, переклад, післямова та примітки Петра Рихла

Чернівці

Книги — XXI

2012

ББК 84(4АВТ) 6-8 Зойфер-6 3 — 78

Зойфер Юра

Кінець світу. Драми та проза / Упор., пер., післям. та прим. Петра Рихла. — Чернівці: Книги — XXI, 2012. — 96 с

ISBN 978-617-614-451-9

Юра Зойфер (1912-1939) — син харківського підприємця, що втік від більшовицької революції до Відня, — належить до найпомітніших постатей віденської «субкультури» 30-х років 20 ст. Його називали «австрійським Бюхнером». У своїй творчості він продовжив традиції політичної сатири Генріха Гайне, Георга Гервега, Карла Крауса й Курта Тухольського, поєднавши принципи віденського народного театру Фердинанда Раймунда та Йоганна Нестроя з прийомами політичного кабаре та драматичними ефектами молодого Бертольта Брехта. Життя 26-літнього Юри Зойфера трагічно обірвалося у нацистському концтаборі Бухенвальд. У книзі, що виходить до сторіччя з дня народження австрійського письменника, вміщено його найвідоміші п'єси, оповідання та есеї.

ББК 84(4АВТ) 6-8 Зойфер-6

Переклад здійснено за виданням: Jura Soyfer. Werkausgabe in vier Bänden. Hg. von Horst Jarka. — Wien: Deuticke Verlag, 2002.

В оформленні книги використано картину Людвіга Майднера «Апокаліптичне місто» (1913)

© Jura Soyfer Gesellschaft Wien, 2012.

© Петро Рихло, упорядкування, переклад, післямова та примітки, 2012.

© Видавництво «Книги — XXI», 2012

ПІСНЯ ПРО ДАХАУ

*Над входом до концтабору Дахау
було написано: «Праця робить вільним»*

Чорна смерть в колючім дроті
Тут чатує повсякчас.
На морозі і в спекоті
Небеса глухі до нас.
Ми забули дім, родину
Й все, що любе на землі,
І бредем, як до загину,
На роботу в сірій млі.
Та ми вивчили гасло Дахау давно —
Твердо, наче наймення своє.
Будь невтомним, камрад,
Не здавайся, камрад,
Всю роботу роби до останку, камрад, —
Бо праця свободу дає.
Бо праця свободу дає!
Ми під дулом автомата
В глупу ніч і в ранню рань.
Це життя для нас — багата
Школа мудрості і знань.
Вже ніхто із нас не лічить
Днів і тижнів — може, й літ.
Декого поглинув відчай.
Декому погас і світ.
Та ми вивчили гасло Дахау давно —
Твердо, наче наймення своє.
Будь невтомним, камрад,

Не здавайся, камрад,
Всю роботу роби до останку, камрад, —
Бо праця свободу дає.
Бо праця свободу дає!
Вергай брил камінних гори
Із твердих, мов криця, лав.
Ким би ти не був учора —
Нині ти вже іншим став.
Тож міцніш стискай лопату,
В глиб земну зарий свій жаль,
Не зважай на втому кляту,
Стань незламним, наче сталь!
Бо ми вивчили гасло Дахау давно —
Твердо, наче наймення своє.
Будь невтомним, камрад,
Не здавайся, камрад,
Всю роботу роби до останку, камрад, —
Бо праця свободу дає.
Бо праця свободу дає!
Вір — востаннє понад нами
Гул сирени прозвучить,
І ми вийдемо за браму,
І зупинимось на мить.
Усміхнеться нам свобода,
Зацвітуть для нас сади,
Й ця виснажлива робота
Принесе свої плоди.
Бо ми вивчили гасло Дахау давно —
Твердо, наче наймення своє.
Будь невтомним, камрад,

Не здавайся, камрад,
Всю роботу роби до останку, камрад, —
Бо праця свободу дає.
Бо праця свободу дає!

Серпень 1938 р., концтабір Дахау

Π'ΕΣΙ

КІНЕЦЬ СВІТУ

«Вже довго світові не бути...» (Між небом і землею)

ДІЙОВІ ОСОБИ:

СОНЦЕ

САТУРН

МАРС В

ЕНЕРА

КОНРАД, комета

ГОЛОСИ ЧОТИРЬОХ ЖУРНАЛІСТІВ

ФЮРЕР

ПРОФЕСОР ГУК, вчений

ФОТОГРАФ

ПЕРША МОДНА ПАНІ

ДРУГА МОДНА ПАНІ

ЮНАК

ДІВЧИНА

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ

СТАРА ДІВА

ЛОРА, її папуга

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ

РЕПРОДУКТОР

АНГЛІЙСЬКИЙ ЧИНОВНИК

ФРАНЦУЗЬКИЙ ЧИНОВНИК

НІМЕЦЬКИЙ ЧИНОВНИК

АВСТРІЙСЬКИЙ ЧИНОВНИК

ПРОПОВІДНИК КІНЦЯ СВІТУ

ВУЛИЧНИЙ СПІВЕЦЬ

ВУЛИЧНА СПІВАЧКА
ГРАБІЖНИК
САМОГУБЕЦЬ
ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ
МІСТЕР РОКФОРД
МІСІС РОКФОРД, його дружина
МІСТЕР ВУД, письменник
ВІННІ ВІНСТОН, кінозірка
ЖУРНАЛІСТКА газети «Нью-Йорк Трібюн»
МІСІС ВАЙОЛЕТ, секретарка Рокфорда

Картина перша.

Пролог у космосі

(На задньому плані — всіяне зорями небо. Сонце — огрядна, імпозантна, яскраво одягнута пані — диригує хороводом планет. Марс, Венера і Сатурн танцюють, обертаючись навколо своєї осі й навколо Сонця. Венера знаходиться найближче до Сонця, Сатурн — на деякій віддалі).

Вальс планет

(Дуже повільно і з гідністю, англійський вальс)

Пітьмою вгорнута, ширя
В космічній просторі зоря.

Кружля собі навкіл осі
Й довкола сонця, як усі.

Як це диктує добрий тон —
Тримає відстань і фасон.

Щоб не порушити політ

І формулу своїх орбіт.

В цім — основна її мета.

Все інше — тлін і суєта.

СОНЦЕ (*стукає диригентською паличкою. Планети завмирають на місці*): Стоп! Назад!

САТУРН (*буркотлива, старезна планета*): Що ви сказали?

МАРС (*холерична планета*): «Стоп»? Ви сказали: «стоп»?

ВЕНЕРА (*еротична планета*): Ви, напевне, вважаєте, що ми на генеральній репетиції чи в перший день творіння, що ви так просто гукаєте на всю вічність «стоп»?

САТУРН: Ясновельможне Сонце дістало сонячний удар.

СОНЦЕ: Вимагаю космічної тиші! Мені краще знати, чому я так сказала!

МАРС: Я страшенно заінтригований.

СОНЦЕ: Я помітила, що в гармонії сфер з деяких пір щось не клеїться.

МАРС: Це ви серйозно?

СОНЦЕ: Цілком серйозно, любий Марсе!

МАРС: Який жах, просто кров холоне в моїх каналах!
(*Хапається за голову*).

САТУРН: Що все це означає?

СОНЦЕ: Я точно не знаю. Якийсь відразливий дисонанс

МАРС: Даруйте, але ж творіння — сама досконалість!

Звідки міг раптом узятися дисонанс?

СОНЦЕ (*знижує плечима*).

ВЕНЕРА (*не тямлячи себе*): Це просто астрономічно!

САТУРН: Ви підозрюєте кого-небудь?

СОНЦЕ (*вагаючись*): Так.

ВЕНЕРА (*істерично*): Чи, часом, не мене? Клянусь вам, третій

ступінь мого середнього віддалення від вас завжди дорівнював квадратові часу обертання!

САТУРН: А що стосується мене, шановна пані, — то ви завжди були фокусом моїх еліпсів.

СОНЦЕ: Венера і Сатурн можуть не хвилюватися.

Моя підозра падає не на них, а... *(вагається)*.

МАРС *(з нетерпінням)*: Ну?

СОНЦЕ: ...на Землю! Поведінка Землі з деякого часу, вже близько десяти тисяч земних років, дуже дивна. До того ж і її зовнішність дивним чином змінилася.

ВЕНЕРА: Ну, тоді з неї і слід спитати!

СОНЦЕ: В цьому якраз і заковика. Вона не відповідає на жоден з моїх міжпланетних сигналів. Таке враження, що її мучить якась хвороба або пригнічує біда. Мабуть, тому вона й випала зі сферичного такту.

САТУРН: І що ж нам тепер — чекати, поки вона зволить відповісти?

ВЕНЕРА: Якщо я ще трохи постою отак на одному місці, то я геть спалюся спереду і заледенію ззаду. *(Плаксиво)* О моя прекрасна тропічна флора!

СОНЦЕ: Без паніки! Ми зараз же все з'ясуємо. Я запросила сюди когось, хто добре орієнтується в земних справах.

МАРС: Кого ж це?

СОНЦЕ: Місяця, супутника Землі.

МАРС: Як це вам вдалося?

СОНЦЕ: Я кинула йому пучок гравітації і таким чином звільнила його від сили земного тяжіння.

САТУРН: Перепрошую, але це найбільша нісенітниця, яку я чув за 200 мільйонів років. Ви кинули йому пучок гравітації??? Але ж це суперечить всім фізичним законам!

СОНЦЕ *(презирливо)*: Ха! Фізичні закони! А хіба відповідає

фізичним законам те, що ви всі зараз застигли, як намальовані?

МАРС: Атож! Я весь час дивуюся з цього!

СОНЦЕ: Я добила декрету в найвищій інстанції. Закони фізики тимчасово відмінені.

САТУРН: Але ж астрономічні теорії...?

СОНЦЕ: Також будуть змінені! Спочатку завжди видаються декрети, а вже потім вони підкріплюються теоріями.

САТУРН (*хитаючи головою*): Ну, знаєте, те, що зараз відбувається в космосі...

З'являється Місяць.

МІСЯЦЬ (*маленький лисий дідусь, усміхаючись, холодний і прояснений*): Найнікчемніший із сателітів, ваші зоряні світлості! (*До Сонця*): Бажаю довго сяяти, вельмишановна пані! Як поживають сонячні плямочки, не турбують вас? Так, так, старіємо. (*Поки він говорить, планети роблять рухи, щоб притягнути його до себе*).

СОНЦЕ (*зверхньо*): Хіба ви, Місяцю. Що ж до мене, то я й досі маю свою нормальну температуру 30.000 градусів. Ах, здається, я вас притягнула...

МАРС (*роблячи попередні рухи*): Власне кажучи, це я...

САТУРН (*робить те саме*): Це я! Це я! Ходи до мене, братику! Будь моїм супутником! Трьох я вже маю! А вчотирьох можна і в карти перекинутись!

ВЕНЕРА: І мені потрібен супутник. Якраз такий, як ти, любий! Покинь свою Землю, цю зів'ялу зірку, яка вічно молодиться і робить вигляд, нібито їй на 500 000 років менше, ніж насправді.

МІСЯЦЬ (*усміхаючись*): Ви дуже симпатична панночка. Але я вже надто старий для вас.

СОНЦЕ (*строго*): Я забороняю вам притягувати до себе Місяць! (*До Місяця*): Підійдіть, будь ласка, на мільйон кілометрів ближче!

МІСЯЦЬ (*робить крок уперед*): Будь ласка, пані диригентко. Чим можу прислужитись?

СОНЦЕ: Нам потрібна інформація про Землю.

МІСЯЦЬ (*збентежено*): О Боже! Невже з нею щось трапилось?

СОНЦЕ: Вона випадає з такту. В її поведінці наявні ознаки нервозності. По заданій орбіті вона рухається без належного ентузіазму. Підриває досконалість творіння. Словом, порушує гармонію сфер!

МІСЯЦЬ: Значить, ви нічого не знаєте? СОНЦЕ: Ні.

МІСЯЦЬ (*збентежено*): Ну, якщо ви нічого не знаєте, тоді я також краще помовчу.

СОНЦЕ: Я не раджу вам затинатися! Інакше я нещадно притисну вас до своїх грудей!

МІСЯЦЬ (*здригаючись*): 30.000 градусів за Цельсієм!!! Брр! Тоді я краще скажу. (*Вагаючись*). Земля — ну, вона ... захворіла.

ВЕНЕРА: Ага, в неї, певно, стареча немічність!

МІСЯЦЬ: Ні, слово «захворіла», мабуть, не зовсім вдале. Мені якось незручно...

МАРС: Може, нарешті, ви все-таки скажете!

МІСЯЦЬ: :...у неї завелись... (*чухає голову і робить рухи, мовби хоче впіймати блоху*) ... у неї завелись... як їх, до біса,... у неї завелись люди!

ВЕНЕРА: Люди? Вперше чую про таких паразитів.

САТУРН: Мабуть, огидні створіннячка!

МІСЯЦЬ: Ну, це як сказати. В мене колись також водились люди — ще до облісіння. Ах, що то були за часи! У всякому разі вони живі, і такі моторненькі, — а це вже немало важить!

ВЕНЕРА (*глузливо*): Сентиментальний стариган!

СОНЦЕ: Досить! Ми повинні очистити Землю від людей, інакше ми не матимемо спокою.

МІСЯЦЬ: Не робіть цього, мої ясновельможні світлості!

ВЕНЕРА: Ми це обов'язково зробимо.

САТУРН: Проблема лише в тому — яким способом.

З'являється комета Конрад.

КОМЕТА: Прошу вибачення, ваші світлості, але бідна, бездомна комета потребує трішечки опромінення.

СОНЦЕ: Хто ви такі?

КОМЕТА: Мене звати Конрад. Я прямую аж до Чумацького Шляху, там у мене побачення з однією метеориткою.

СОНЦЕ (*ласкаво*): Гарзд. Ви можете пройти через мою систему, але ніяких зіткнень, інакше буде катастрофа.

КОМЕТА: Цілую ваші протуберанчики! (*Хоче йти*).

МАРС: Стоп! Назад! (*Комета злякано зупиняється*). В мене виникла ідея! Призначимо Землі радикальне лікування!

СОНЦЕ: Говори ясніше!

МАРС: Комета Конрад негайно відправляється в дорогу — в космічному темпі...

КОМЕТА: До моєї метеоритки?

МАРС: Ні, до Землі. І з усієї сили вдаряється об неї! Звичайно, без синяків не обійдеться — але в результаті такого зіткнення всі земні люди, без сумніву, загинуть!

СОНЦЕ: Геніально. Вітаю вас!

КОМЕТА: Але ж ваші ясновельможні світлості — я кваплюся до своєї метеориточки, до своєї зорізоряниці...

ВЕНЕРА: Це нам до гузниці!

МАРС: Твої шури-мури нас не обходять. Обов'язок понад усе!

КОМЕТА: Але ж...

СОНЦЕ: Ніяких «але»! Інакше я звелю вам вічно кружляти навколо Урана з періодичним загостренням еліпса!

КОМЕТА: О, Господи! Я з величезною охотою дав би звідси драла, якби не ця проклята кривизна простору — все одно вона поверне мене до вихідного пункту, і тоді мені каюк! Проти законів фізики не попреш. *(Песимістично)*. Хай буде повашому.

МАРС: І ніякого співчуття до Землі, домовились?

САТУРН: Через місяць ви досягнете мети.

СОНЦЕ: Тоді тільки трах-тарарах — і Земля обезлюдніла! Ви все зрозуміли?

МІСЯЦЬ: Тільки не перестарайтесь, колего, щоб вона мене, часом, не розплющила. А я чимдуж покваплюсь додому. Не зачепіть мене, коли через місяць мчатимете повз мене. *(Виходить)*.

КОМЕТА: Гаразд, гаразд. Через місяць. А що таке місяць? Адже час, наскільки мені відомо, штука відносна. *(Зітхаючи)*. Проклята фізика!

СОНЦЕ: Мається на увазі земний місяць. Ну то як?

Готові?

КОМЕТА: З лихом пополам.

СОНЦЕ: Ми задамо вам необхідне прискорення! *(Комета метастається між силовими полями планет, аж поки не дістає необхідне прискорення)*.

КОМЕТА: Все! Досить! А то я сам розіб'юсь на смерть!

Проклята фізика!

СОНЦЕ: Раз-два-три-марш!

КОМЕТА *(відлітаючи зі свистом)*: Господи, що це буде? *(Сцена поступово затемнюється. Свист відлітаючої комети затихає. Коли настає тиша, на сцені повна темрява)*.

Картина друга

Професор Гук робить відкриття (відсутня)

Картина третя

Телеграф-шансон

Із усіх кутків планети
(Їх у неї є немало)
Оплітають, мов тенета,
Землю радіосигнали.
Крізь антен чутливі нерви,
Що не відають спочину,
Линуть, линуть безперервно
Світові новини.

Крапки-тире телеграф вибива —
З них виростають слова.
Збитки і високі квоти.
Мирні пакти в нас на чатах.
Скрипки грають у висотах,
З неба падають гранати.
Нові римські договори!
Чемпіон ще невідомий!
Знов рекрутські йдуть набори
Для великих переломів.

Крапки-тире телеграф вибива —
З них виростають слова.
Знаки, речення і фрази,
Мов окрилені, злітають,
Мчать по світу і відразу
Десь безслідно пропадають.
І лише єдина звістка
Заблукала в мідних сітях:
«Катастрофа дуже близько!
Через місяць — кінець світу!»

Крапки-тире телеграф вибива
З них виростають слова.

Від гойдання амплітуди
Знаки Морзе б'ють чечітку:
Слід донести всім і всюди
Кожен факт і кожну плітку.
Бо тепер землі нетлінній
Вже недовго благовіти.
Смертний вирок неодмінний:
В травні буде кінець світу!

Шансон журналістів

ПЕРШИЙ ГОЛОС

Алло, Париж? Я прошу хвилину!
«Le Temps»? Повідомлення із Берліна!
Валюта осіла в сейфах казни.
Курси акцій ростуть без упину.
Із забутої Господом глушини
Повзуть чутки, що цієї весни
Наш світ, можливо, загине!

ДРУГИЙ ГОЛОС

Алло, це Лондон? «The Times»? Прийміть
Повідомлення з Франції.
Кожну мить Вилітає в трубу по банку.
Вкладників б'є лихоманка.
Дефіцит бюджету сягнув межі.
В паніці навіть державні мужі.
Через місяць світові клямка!

ТРЕТІЙ ГОЛОС

Алло! Я з Лондона! В мене сенсація!
Для «New York Times» запишіть інформацію!
Дипломати стривожені ходом подій.
Сам міністр на останнім прийомі
Заявив: на рятунок нема надій,
Безглуздо вдаватись до дальших дій,
Через місяць світ спалахне содомом!

ЧЕТВЕРТИЙ ГОЛОС

Алло! Дайте лінію для розмови!
Алло! «Die Zeit»? Пишіть! Терміново!
Шанхай! Багдад! Будапешт! Мадрид!
Золотий Захід! Далекий Схід!
Нафтовий трест! Урядовий синкліт!
Моліться, кайтесь в земних гріхах!
Господи, порятуй нас од бід,
Через місяць світ розлетиться в прах!

Картина четверта

Аудієнція

ФЮРЕР: Професоре, неповторність вашого генія живилася соками з коріння нашої народної сили. Дайте мені вашу мозолясту правицю! *(До фотографа)*: Попрошу знімок!

ГУК: Ні, я справді повинен...

ФЮРЕР: Ніяких «ні»! Це чуже для нас слово! Гук, ви — національна гордість номер два! Кінець світу — це осяяння народного духу! *(До фотографа)*: Попрошу знімок!

ГУК: Але...

ФЮРЕР: Ніяких «але»! Це вислів з марксистського лексикону! В мене до вас запитання: ви хотіли б віднині носити почесний титул райхсфізикфюрера або ще краще — райхстермоляйтера?

ГУК: Ні, я...

ФЮРЕР: У вашій відповіді я почув стовідсоткове «так». *(До фотографа)*: Знімок!

ГУК: Я думаю...

ФЮРЕР: Тільки не думати!

ГУК: Я гадаю...

ФЮРЕР: Вже краще!

ГУК: Я гадаю, ви не усвідомлюєте всієї жахливості мого відкриття. Комета знищить усіх нас.

ФЮРЕР: За знищення відповідаю я!

ГУК: Але ж усе людство...

ФЮРЕР: Людство? Не знаю такого!

ГУК: Масове знищення...

ФЮРЕР: Оце мені вже знайоме.

ГУК: Уявіть собі лише: все, що має людську подобу...

ФЮРЕР: Тільки без ліберальних теревенів! Всесвітнє єврейство, масонство й більшовизм наслали на нас цю комету: по-перше, щоб знищити й підкорити собі світ, по-друге, щоб розкласти наш народ за допомогою інопланетарних впливів.

ГУК: Я справді не знаю... Я займаюся лише фізикою.

ФЮРЕР *(погрозово)*: Чи часом не єврейською фізикою?

ГУК *(розгублено)*: Єврейська фізика? Хіба є така? Що твердить сучасна фізика? Що всесвітній простір характеризується кривизною..

ФЮРЕР *(показуючи на свій ніс)*: Погляньте!

ГУК: Час є відносною категорією — тисячоліття...

ФЮРЕР: Тисячоліття нашого Райху?

ГУК: Воно може за певних обставин стиснутися до кількох років.

ФЮРЕР (роздратовано): І від чого це залежить?

ГУК: Від руху.

ФЮРЕР: Від якого руху? В Райху є тільки...

ГУК (вагаючись): Я маю на увазі інший рух.

ФЮРЕР: Ну ось вам і державна зрада!

ГУК: А орбіти планет...

ФЮРЕР: Що з орбітами планет?

ГУК: Вони еліптичні.

ФЮРЕР: Висловлюючись по-німецьки, схожі формою до молюсок

ГУК: Сила притягування...

ФЮРЕР: Що з моєю силою притягування?

ГУК: З фізичної точки зору вона (вагаючись)... дорівнює нулю.

ФЮРЕР (озвіріло): Нулю???

ГУК: У фізичних термінах... Ротація, гравітація, інклінація (злякано)
... нація ... нація ... нація...

ФЮРЕР (з *тріумфом*): Ось бачите. Тепер ви визнаєте, що кінець світу вигадано, аби заплутати нашу націю?

ГУК: Це... це. , мабуть, деяке перебільшення.

ФЮРЕР: Перебільшення? Я позбавляю вас почесного титула райхстермоляйтера, понижую вас до звичайного райхсбюргера, а від райхсбюргера — до простого громадянина. А тепер — забирайтеся геть! Ваше щастя, що ви світова знаменитість. (Гук виходить. До *фотографа*): Ви зробили, нарешті, знімок?

ФОТОГРАФ: Так точно!

ФЮРЕР (по деяким роздумі): Засвітить плівку!

Картина п'ята

Vox populi (Дві пані)

ПЕРША ПАНІ (зліва, читаючи газету): Заворушення серед населення внаслідок наближення комети.

ДРУГА ПАНІ (справа, читаючи газету): Чутки про безсилля служби захисту від комети напередодні планетарного катаклізму.

ПЕРША ПАНІ: Зіткнення між представниками служби захисту від комети й демонстрантами.

ДРУГА ПАНІ: Представники СЗК розганяють демонстрантів і переконливо доводять свою придатність для використання під час різного роду зіткнень.

ПЕРША ПАНІ: Ллойдс³ застраховує життя і майно від світової катастрофи.

Пані зустрічаються

ДРУГА ПАНІ: Моя люба!

ПЕРША ПАНІ: Моя люба!

ДРУГА ПАНІ: Ви також читаєте про цю новітню сенсацію — як вона зветься? Вже два тижні чути тільки про неї. Це стає вже, зрештою, нецікаво.

ПЕРША ПАНІ: Не говоріть так! Ось тут у газеті надруковано дуже оригінальну річ про це: «Інтерв'ю зі знаменитостями: Що ви скажете про кінець світу?»

ДРУГА ПАНІ: І що вони кажуть?

ПЕРША ПАНІ: Отож, маестро Легар⁴ відповів дуже влучно: «Я працюю над своїм новим мюзиклом «Чарівна кометка з парасолькою»»⁵

ДРУГА ПАНІ: Ах, цей Легар такий жахливий геній.

ПЕРША ПАНІ: А Слезак⁶ сказав: «Я залишаюсь непохитним і сподіваюсь це літо також провести на моєму улюбленому озері Вольфгангзее».

ДРУГА ПАНІ: О, Слезак такий дотепний!

ПЕРША ПАНІ: Але найкраще відповів Ян Кіпура⁷

«Ви питаєте мене про кінець світу? Я люблю всіх жінок».

ДРУГА ПАНІ (у знеможі): Ну, хіба це не мило?

ПЕРША ПАНІ: Проте найдотепніший, як завжди, Фаркас⁸. Він відповів так:

Хай світ собі гине в огні, —

А гроші завжди у ціні.

Підходьте до кас,

З повагою — Карл Фаркас.

ДРУГА ПАНІ: О, він завжди такий актуальний!

ПЕРША ПАНІ: Знаєте, моя люба, кінець світу обіцяє стати суспільною подією першого рангу.

ДРУГА ПАНІ: А що носитимуть під час кінця світу?

ПЕРША ПАНІ: Паулетта Грюнцвайг⁹ привезла з Парижа чудові моделі. Модними будуть темні тони, прості фасони — якраз такі, що відповідатимуть цій сумній події — припасовані до стрункої талії!

ДРУГА ПАНІ: Ах!

ПЕРША ПАНІ: Серед них є заворожлива комбінована сукня: креп-комета з блакитною каймою і хвостоподібним орнаментом.

ДРУГА ПАНІ: Який модерн!

ПЕРША ПАНІ: Яка ідея!

ДРУГА ПАНІ: Який фурор!

ПЕРША ПАНІ: Справжній Пуаре! А ще є серед них вражаюча...
(Виходять).

Картина шоста

Двоє закоханих

Перші слова чути ще за закритою завісою. Згодом завіса трохи відкривається, так що видно зоряне небо, як у першій картині. Однак комета вже значно більша, вона наближається

ЮНАК (*читає газету*): Двосторонні переговори про кінець світу, який повинен настати через два тижні, привели до тимчасового, але задовільного результату. Небачений ріст споживання внаслідок очікування близького кінця світу дав поштовх до значного піднесення економіки. Біржові курси валют міцні й надійні. (*Відкривається завіса*), Містер В.В.Рокфорд , який заробив на підвищенні біржових курсів 200 мільйонів доларів, заявив у своєму інтерв'ю, що кінець світу міг би мати для світу найсприятливіші наслідки. А ось цього я не розумію.

ДІВЧИНА (*з'являється з протилежного боку й кидається в обійми юнака*): Любий!

ЮНАК (*обнімає її*): Люба!

ДІВЧИНА: Що ти читаєш, любий?

ЮНАК: Про кінець світу.

ДІВЧИНА: Ах, знову ця дурна політика! Це ж шкідливо для тебе, любий! Особливо тепер, коли ти служиш у Четвертому Кої Кометному єгерському полку!

ЮНАК: Але з кінцем світу все не так просто — якщо подумати...

ДІВЧИНА: Заспокойся. Все це не для нас. Краще розкажи, як все виглядатиме під час великих кометних маневрів!

ЮНАК: О, це буде здорово! (*Поважно, цитуючи інструкцію*). Половина населення повинна сховатися в підвалах...

ДІВЧИНА: Навіщо?

ЮНАК: Щоб уникнути пожежної небезпеки. Друга половина населення повинна знаходитись на горищах.

ДІВЧИНА: А це навіщо?

ЮНАК: Щоб їх не присипало. Третя половина повинна спокійно залишатися у своїх квартирах.

ДІВЧИНА: Навіщо?

ЮНАК: Щоб не викликати паніку.

ДІВЧИНА: О, це дуже розумно придумано. А ви тим часом повинні несподівано вдарити по голові комети?

ЮНАК: Так, звичайно. Але як саме — цього ніхто не знає.

ДІВЧИНА: Адже це військова таємниця! Я так пишаюся, що у нас знову є служба захисту від кінця світу! А відразу після кометних маневрів, через два тижні, ти одружишся зі мною!

ЮНАК: Так, якщо не настане кінець світу...

ДІВЧИНА: Ну ось, знову якісь відмовки! Спершу це була тітонька Євлалія, яка буцімто проти, потім дядечко Губерт, а тепер кінець світу...

ЮНАК: Але професор Гук вважає, що...

ДІВЧИНА: Всі чоловіки однакові. Спочатку ви прагнете одержати від порядної дівчини все, що бажаєте, а потім заявляєте: кінець світу...

ЧОЛОВІК: Але ж, моя люба, я не відмовляюся, я ж тільки кажу, що коли настане кінець світу...

ДІВЧИНА: Плювала я на нього! Обіцяй мені тут же!

ЮНАК: Гаразд, я обіцяю тобі, люба. Я мав на увазі лише...

ДІВЧИНА: Польді! *(Кидається йому на шию. Блаженно зітхаючи).*
А тепер хай світ собі гине...

Картина сьома

Два віденці

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ *(зліва, читаючи газету)*: Необхідність захисту від космічного ворога призвела до швидкого нарощення збройних сил Райху. Внаслідок цього число безробітних у Німеччині, яке становило 2 млн. чол., зменшилося на 4 млн. і тепер становитиме тільки 5 млн. чол.

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ *(справа, читаючи газету)*: Міністерство пропаганди Німеччини повідомляє: кінець світу зачепить увесь світ, за винятком Райху і відібраних у нього колоній. Відповідний план

порятунку ми поки що тримаємо в секреті.

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Маю честь, гер Майєр!

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Маю честь, гер Майєр!

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Знаєте, я не розумію цього.

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Я також. Але Прусія прекрасно розуміє все.

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Логічно. Вони там завжди знають, що роблять.

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Ви маєте рацію.

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Але, з іншого боку, погляньте: Паризький інститут фізики обчислив, що кінець світу зачепить усю планету, за винятком Французької республіки та її колоній.

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Тут вони мають рацію.

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Логічно. Але, з іншого боку, погляньте: Лондонський інститут фізики обчислив, що кінець світу зачепить усю планету, за винятком Об'єднаного Британського королівства.

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Тут вони мають рацію.

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Але ж не можуть мати рацію всі троє водночас.

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Тут ви маєте рацію.

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Логічно. Між іншим, ви читали — де про це написано? — «Кінець світу призвів до обнадійливого пожвавлення туризму. Наші плакати «Побачити гору Германскогелъ — і померти» мали успіх у всіх світових столицях. Всі злісні вигадки про те, що кінець світу зачепить і нас, ми з посмішкою відправляємо в царство легенд і казок. Віденець не може загинути».

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Тут ви маєте рацію. Я кажу це завжди! Ми невпинно рухаємося вперед.

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Це логічно. Але що буде, коли світ рухатиметься вперед доти, поки не загине?

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Тут ви маєте рацію.

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Логічно.

ДРУГИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Ну, тоді маю честь, гер Майєр!

ПЕРШИЙ ВІДЕНЕЦЬ: Маю честь, гер Майєр!

Картина восьма

Стара діва і папуга

ДІВА: Лора!

ПАПУГА: Лора!

ДІВА: Лора хоче цукру?

ПАПУГА: Лора хоче цукру!

ДІВА: Твоя мамуля купила багато цукру! І крупів! І сала! І коли настане кінець світу й пані радниця Мадінґер прийде до твоєї мамулі й захоче позичити сала, тоді мамуля їй скаже: «Так, пані раднице, ви повинні були самі своєчасно зробити запаси! Вам слід було трохи економити, замість того, щоб кожної неділі ходити в кіно з цим паном Мюлленбахером, якому ви могли б бути матір'ю!»

ПАПУГА: Бути матір'ю!

ДІВА: Ця пихата особа, яка ніколи не відриває очей від свого покійного радника, лише для того, щоб подратувати мене, завжди якраз тоді, коли я випадково підглядаю в замкову щілину! Лише вчора вона демонстративно назвала мене «панянка Лора»! А ці вічні натяки: «Вам, незаміжнім, цього не збагнути!»

ПАПУГА: Незаміжнім цього не збагнути.

ДІВА (*тепер розмовляє цілковито з папугою*): Ба! Якби я свого часу забажала, то сьогодні я була б такою ж удовою, як і вона. Так. Знайте, пані раднице! Але ж я була надто легковажною, дорога моя Лоро. Я заощаджувала 28 років, а в 22-му прийшла інфляція, і все пропало. І лише моя легковажність розвіяла кохання пана Русвурма. О, як він мене кохав! Я ніколи не забуду його прощальних слів: «Мені дуже

шкода, що я віддав своє серце такій легковажній особі». О, він був високоморальний чоловік.

ПАПУГА: Високоморальний чоловік!

ДІВА: Але цього разу я вчинила мудріше, навіть пан Русвурм був би задоволений мною! Я вклала ту дещицю, яку я ще мала, в позику з нагоди кінця світу! А тому 5 відсотків річних будуть мені, як божа помана.

ПАПУГА: Омана! Омана!

ДІВА: Що? Ти знову вважаєш себе розумнішою від мене? Атож, я сама була в банку, щоб ти знала! І я розмовляла з високоповажним паном, не дрібним чиновником, який сидить у віконці. О, ні! З солідним паном, який сидить за великим столом з арифмометром. Статечний чоловік! І при цьому такий елегантний! І він особисто показав мені бланк позики, на ньому стояло: 5 відсотків. Просто шик!

ПАПУГА: Пшик! Пшик!

ДІВА (схвильовано): Он як? А коли я тобі скажу, що сьогодні в газеті чорним по білому було написано: дрібні, патріотично настроєні вкладники можуть сподіватися під час кінця світу на підтримку? Навіть такі зарозумілі особи, як ти й пані надвірна радниця, не можуть не вірити в це!

ПАПУГА: Не вірити в це! Не вірити в це!

ДІВА: Але послухай! Ми так довго берегли вірність нашим правителям, що заслужили право деколи їсти й марципани, а не тільки останки.

ПАПУГА: Танки! Танки!

ДІВА (схвильовано): Чи не думаєш ти, що мене налякав твій настовбурчений вигляд і барвистий покров?

ПАПУГА: Кров! Кров!

ДІВА (з жахом): Але ж у вчорашній промові фюрер сказав: «Я був і залишаюся оптимістом! Погрозами нас не візьмуть!»

ПАПУГА: Муть! Муть!

ДІВА (благально): Але ж я так економила! Ворожка наворожила мені на картах трефового короля! Я вже бачу перед собою скромне, затишне сімейне кубельце, де на вікні цвіте вазон...

ПАПУГА: Сон! Сон! Лора хоче цукру!

ДІВА: Лора хоче цукру!

ПАПУГА: Лора хоче на волю!

ДІВА: На волю! На волю!

ПАПУГА: Мамуля Лору закрила!

ДІВА: Закрила, закрила!

ПАПУГА: На волю! На волю! Крила! Крила!

Картина дев'ята

Два дипломати

(Два фотелі, зелений стіл. У фотелях сидять представники великих держав.)

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Через двадцять днів світ загине. Ви погодитеся зі мною, сір, що цій події не відмовиш у навальному темпі?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Ви, напевне, розумієте, мсьє, що в результаті кінця світу ні в якому разі не повинна постраждати європейська рівновага.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Отже, до яких термінових заходів ви збираєтесь вдатися?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: До жодних. Це найбезпечніше.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Але ж кінець світу...

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Кінець світу, безперечно, поведе себе як справжній джентльмен.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Ви переконані в цьому?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Дамо йому шанс.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Але ж комета...

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: За нашими підрахунками, комета зруйнує стільки-то державних кордонів. Але позаяк це заборонено угодами, то вона, очевидно, не торкнеться землі.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Ви гадаєте, що комета знає статут Ліги націй?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Дамо їй шанс.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ (*барабанить пальцями по столу*): А як бути з безпекою, сір?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Але ж рівновага, мсьє...

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ (*опановуючи себе*): Уявімо собі, що комета все-таки зачепить кордони. Що тоді?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Припустимо, що вона керується людьми. Ми зуміємо з ними домовитись.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Але уявімо собі, що вона не керується людьми.

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Дамо їй шанс.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: А світова безпека, сір?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: А світова рівновага, мсьє?

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Оляля! Скажіть, будь ласка, хто ж буде вести переговори з кометою, коли всі ми будемо знищені?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Дамо собі шанс.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: А світова безпека, сір?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: А світова рівновага, мсьє?

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Давайте принаймні засудимо поведінку комети у спільній резолюції.

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: *In contumaciam?*¹³ Я гадаю, це було б неетично. Давайте почекаємо, поки вона досягне Лондона. Я пропоную розглянути пункт про кінець світу через десять днів після кінця світу.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Якщо ви в цьому питанні не збираєтесь вдаватися до жодних заходів (*починає барабанити пальцями по столу*), то, може, вас цікавить, що ми збираємося вчинити в Америці?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Зробіть таку ласку!

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ (*гепеє кулаком по столу, запально*): Нічогісінько!!!

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: А світова безпека, сір?

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: А світова рівновага, мсьє?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Ну що ж, у такому випадку я повинен зв'язатися з моїм кабінетом.

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ (*радісно*): О, я якраз збирався зробити те ж саме.

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Мені приємно, що принаймні в одному пункті ми досягли взаєморозуміння.

Обидва встають

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: У всякому разі, ваша країна й надалі може розраховувати на симпатію моєї країни.

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Мсьє, ваші кордони — це наші кордони. Ваші турботи — це наші турботи. І якщо кінець світу пощадить два клаптики землі, то це будуть...

ПЕРШИЙ ДИПЛОМАТ: Французький банк і мій виборчий округ. Чи, може, ви мали на увазі щось інше?

ДРУГИЙ ДИПЛОМАТ: Безперечно. Я хотів сказати: Англійський банк і мій майданчик для гри в гольф.

На цьому вони прощаються. Темніє. З'являється освітлений репродуктор.

Картина десята

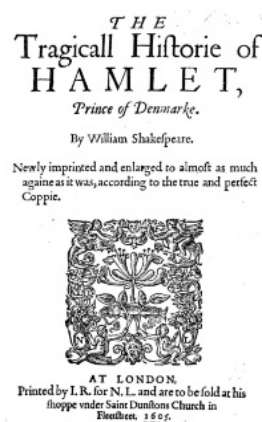
Професор Гук робить сенсаційний винахід

РЕПРОДУКТОР: Увага! Увага! Говорить Лондон! Слухайте останні вісті. Професор Гук прилетів сьогодні до столиці Британії. Він повідомив пресі про своє грандіозне відкриття, яке матиме для людства епохальне значення. Для детальніших пояснень професор Гук не знайшов часу, оскільки він негайно відправився в міністерство закордонних справ. Очікуваний через тиждень кінець світу... *(Репродуктор замовкає. Сцена освітлюється. Професор Гук стоїть перед дверима з табличкою «No Entry»¹⁴).*

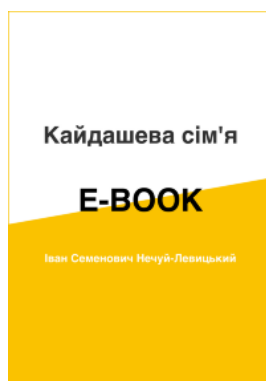
ГУК *(стукає)*.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

Рекомендована література

Hamlet / Гамлет

Кайдашева сім'я

Зів'яле листя : лірична драма

Три п'єси з екзилу

ТРИ ДРАМИ

Перейти до категорії
Художня література

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ